

Motion till riksdagen 2025/26:441

av **Nima Gholam Ali Pour (SD)**

Stöd för regimbyte i Iran

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uttala stöd för det iranska folkets frihetskamp och deras strävan för ett regimbyte och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka inom EU för att införa sanktioner mot den iranska regimeliten och deras närmaste familjemedlemmar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka inom EU för att införa sanktioner mot den iranska regimens förtryckarapparat och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka inom EU för att införa sanktioner mot al-Mustafa International University och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka inom EU för att förbjuda export av all övervakningsutrustning till Iran och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska lärosäten och andra statliga myndigheter ska avbryta samarbeten med iranska lärosäten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges regering bör verka för att främja och stödja Irans demokratiska opposition i exil och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges regering bör överväga att minska Irans diplomatiska närvaro i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

När den islamiska revolutionen, ledd av ayatolla Ruhollah Khomeini, segrade i Iran den 11 februari 1979 och lyckades störta den iranska monarkin var kvinnorna bland islamisternas första offer. De sharialagar som snabbt infördes begränsade kraftigt iranska kvinnors rättigheter, som de erhållit under shahens styre, och tvingade dem att bära hijab. Islamisterna började bestämma alltifrån hur iranierna skulle klä sig och vad de skulle förtära till hur de skulle tänka och uppföra sig.

De som idag skulle ha modet att protestera mot regimens styre i Iran arresteras och riskerar att torteras, våldtas och avrättas. Religiösa minoriteter hindras från att öppet följa och inbjuda andra till sin tro. Opponenten som sökt fristad utomlands blir utsatta för hot, karaktärsdöd och terrorism.

Mullornas regim har fullständig kontroll över landets resurser och ekonomi. Denna kontroll vidmakthålls genom regimens väpnade styrkor, underrättelsetjänsten och byråkratin. Dissidenter och iranier som opponerar sig mot regimen tillåts inte bedriva näringsverksamhet, vara statsanställda eller ta del av statligt stöd. Även om dessa opponenter inte skulle utsättas för den brutalitet som nämnts ovan får de i stället i vart fall leva i fattigdom och ekonomiska svårigheter. De som däremot stöttar regimen lovas ett liv med högre materiell levnadsstandard. Detta är särskilt synligt bland volontär-milisen Basij som kontrolleras av regimens revolutionsgarde. Volontärer i Basijmilisen erbjuds diverse förmåner och andra privilegier, särskilt ekonomiska sådana, som andra inte får ta del av.

Landets resurser används också för att regimens elit och deras familjer ska kunna leva i lyx och överflöd i västvärlden samt åtnjuta de friheter som de har berövat det iranska folket de senaste fyra decennierna. Samtidigt som en stor del av regimelitens barn är bosatta i EU, USA, Kanada och Australien, där de också har säkrat sin framtid genom att investera stora summor pengar, får den iranska befolkningen utstå utbredd fattigdom, arbetslöshet och andra ekonomiska svårigheter.

Vidare har Irans resurser utnyttjats för att stötta likasinnade stater och terrorist-organisationer i andra länder, inte minst i Mellanöstern. Regimens stöd för Hizbollah i Libanon och stödet till huthirörelsen i Yemen är två exempel. Regimens utlandsoperationer hanteras av revolutionsgardets ökända Qodsstyrka. Den islamiska republiken stöttar även Ryssland i kriget mot Ukraina och medverkar därmed till kriget i Europa genom att sälja vapen till Moskva.

Alla viktiga beslut, främst beslut rörande Irans utrikes- och säkerhetspolitik, fattas av Ali Khamenei, regimens högste ledare, med stöd av hans kansli som kallas Beit-e Rahbari (ledarens kansli).

Den islamiska republiken är således en diktatur som inte enbart begår systematiska och grova brott mot mänskliga rättigheter i Iran utan också utgör ett påtagligt hot mot världsfreden på grund av dess stöd till internationell terrorism och Ryssland.

Enligt Säkerhetspolisen är den islamiska republiken Iran, Ryssland och Kina de tre länder som utgör det allvarligaste underrättelsehotet mot Sverige och svenska intressen. Förutom flyktingspionage är den islamiska republikens underrättelseoperationer riktade mot svenska industrier och innovationer och svensk forskning. På senare tid har regimen i Iran även använt sig av gängkriminella för att angripa israeliska intressen i Sverige samt planerat mord på judar i Sverige. Det är bortom allt tvivel att regimen i Iran är fientlig sinnad gentemot Sverige.

Sverige bör vidta följande åtgärder för att stödja det iranska folkets kamp mot den islamistiska regimen samt främja demokrati och mänskliga rättigheter i Iran:

Uttala stöd för det iranska folkets frihetskamp och deras strävan efter ett regimbyte

Stödet kommer dels att uppmärksamma iraniernas frihetskamp internationellt, dels sända en tydlig signal till regimen i Iran att den inte längre har världssamfundets stöd. Riksdagen ska ta ett beslut om att uttrycka stöd för det iranska folkets frihetskamp och deras strävan efter ett regimbyte.

Införa sanktioner mot regimelitens närmaste familjemedlemmar

Att införa sanktioner mot regimeliten, det vill säga individer inom IRGC, Expertrådet, Vaktarrådet m.m. är mycket viktigt. Emellertid måste dessa sanktioner utökas för att även inkludera dessa individers och regimelitens närmaste familjemedlemmar, den islamiska republikens oligarker. Att enbart sanktionera en individ tillhörande styret i Iran hindrar förstås inte hans eller hennes barns eller övriga familjemedlemmars fortsatta investeringar eller lyxliv utanför Iran. Regeringen bör verka inom EU för att införa sanktioner mot regimelitens närmaste familjemedlemmar.

Införa sanktioner mot regimen's förtryckarapparat, inklusive underrättelseministeriet, revolutionsgardet och polisen

Dessa tre organisationer har en stor roll i det förtryck som har pågått i Iran de senaste fyra decennierna. Delar av dessa organisationer är redan föremål för sanktioner, men det är viktigt att sanktioner införs mot organisationerna i deras helhet för att kunna begränsa deras aktiviteter inom och utanför Irans gränser. Regeringen bör verka inom EU för att införa sanktioner mot den iranska regimen's förtryckarapparat.

Införa sanktioner mot regimen's al-Mustafa International University

al-Mustafa International University grundades av regimen i Iran direkt efter den islamiska revolutionen i Iran 1979 med syfte att attrahera icke-iranier till shiaislam. Enligt universitetets webbsida har de ca 40 000 icke-iranska studenter och finns i olika former i 60 länder. I december 2020 införde USA sanktioner mot universitetet på grund av att universitetet bidrar till islamiska revolutionsgardets rekryteringar för underrättelseoperationer och militära operationer. Detta universitet har nära samarbeten med Imam Ali Islamic Center i Järfälla. Regeringen bör verka inom EU för att införa sanktioner mot al-Mustafa International University.

Förbud försäljning av all övervakningsutrustning till Iran

På grund av allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter i Iran har EU infört sanktioner mot landet. Restriktionerna riktar sig mot dem som medverkar i eller är ansvariga för ledning eller genomförande av allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Tillgångar och ekonomiska resurser som tillhör, ägs, innehas eller kontrolleras av dem fryses genom EU:s förordning nummer 359/2011 om restriktiva åtgärder mot vissa personer, enheter och organ med hänsyn till situationen i Iran. Av förordningen framgår även de artiklar som reglerar vilka produkter som omfattas av exportförbud till Iran.

Av artikel 1 b i EU-förordningen framgår att det finns ett generellt förbud mot överföring och export av vissa produkter till Iran. De övervakningsprodukter som omfattas av förbudet framgår av bilaga IV till EU-förordningen. Därtill är det enligt artikel 1 c i samma förordning förbjudet att tillhandahålla tekniskt bistånd eller förmedlingstjänster i samband med utrustning, teknik och programvara som anges i bilaga IV.

Bilaga IV omfattar inte alla typer av övervakningsutrustning, och listan med utrustning innehåller inte övervakningskameror. När det gäller AI-tracking software går det inte att utesluta att sådan programvara skulle kunna omfattas. Viktigt att beakta i sammanhanget är att utrustningen, tekniken och programvaran i bilaga IV endast omfattas om det rör sig om system för avlyssning och övervakning av internet samt tele- och satellitkommunikation.

Det exportförbud avseende övervakningsutrustning som finns på plats idag förbjuder inte export av all övervakningsutrustning till Iran. Samtidigt som regimen i Iran övergår till att digitalisera sitt förtryck täcker inte de EU-förordningar som finns på plats alla de digitala verktyg som kan exporteras till Iran från EU i syfte att regimen ska få fler verktyg för att övervaka befolkningen. Regeringen bör verka inom EU för ett totalt förbud av övervakningsutrustning till Iran.

Avsluta samarbeten med iranska lärosäten

Medan regimen i Iran bedriver ett omfattande spionage i Sverige så har svenska lärosäten samarbeten med iranska lärosäten. Iran är en islamistisk diktatur och iranska studenter som kommer till Sverige genom utbytesprogram mellan svenska och iranska lärosäten skulle kunna användas av mullornas regim för att spionera på svenska lärosäten. Svensk forskning kan på detta sätt hamna i händerna på en diktatur som bedriver terrorism och proxykrig runtom i världen. Regimen i Iran har tidigare stulit västerländsk teknologi för att förbättra sina militära drönare som sedan använts i Rysslands krigsföring mot Ukraina.

Samarbeten med iranska lärosäten bör avbrytas av svenska lärosäten och andra statliga myndigheter, delvis på grund av att samarbetet används av regimen i Iran som ett sätt att spionera och stjäla västerländsk teknologi men också för att de iranska lärosätena är ofria och är kontrollerade av mullornas diktatur. Det är omoraliskt och anmärkningsvärt att svenska lärosäten samarbetar med lärosäten i Iran där åsiktsfrihet inte råder och där islamistiska värderingar påtvingas studenter och akademiker.

Främja och stödja den demokratiska oppositionen i exil

Det finns exempel på hur Sverige och EU börjat föra en dialog med oppositionen i ett visst land och distanserat sig från det landets regim. Ett exempel är Venezuela där Sveriges regering 2019 ställde sig bakom oppositionsledaren Juan Guaidó istället för att stödja Maduroregimen. Ett annat exempel är den svenska regeringens starka stöd till den belarusiska oppositionsledaren Svetlana Tichanovskaja. Det finns prejudikat för att Sveriges regering har valt att stödja en demokratisk opposition i exil istället för att stödja en viss diktatur.

Den iranska oppositionen i exil är förvisso fragmenterad, men större enighet har uppstått på sistone, särskilt bland ledare som gör anspråk på att genomföra en demokratisk transition istället för att regera, såsom den förre shahens son, Reza Pahlavi. I april 2023 träffade Pahlavi Israels premiärminister Benjamin Netanyahu eftersom Israel är ett av de länder som verkligen har förstått att det inte går att förhandla med mullorna och nu börjar samtala med alternativen. Även Sverige borde landa i slutsatsen att det inte går att förhandla med mullorna och istället öppna dörren för aktörer som är västvänliga och demokratiskt sinnade.

Sverige kan även spela en roll i att motverka fragmenteringen av den iranska oppositionen genom att främja dialog och samarbete bland den iranska oppositionen i exil, varav många befinner sig i Sverige. En enad iransk opposition som samverkar kan fungera som en starkare kraft mot regimen i Iran samtidigt som det lägger grunden för en framtida iransk demokrati.

Minska Irans diplomatiska närvaro i Sverige

Den iranska regimens diplomatiska närvaro i Sverige genom ambassaden i Stockholm är en källa till oro för många iranier som lever i Sverige men borde även vara en källa till oro för den svenska regeringen. Regimen i Iran bedriver omfattande spionage i Sverige och har även planerat våldsdåd i samverkan med kriminella gäng i Sverige. I en sådan kontext är regimens diplomatiska närvaro något negativt och iranska diplomater fungerar som nyckelpersoner i diverse olovliga verksamheter som den iranska regimen bedriver i Sverige.

Samtidigt är den iranska ambassaden i Stockholm den plats många iranier vänder sig till när de ska resa till Iran. Flera iranier med svenskt medborgarskap har tagits som gisslan när de rest till Iran, vilket tvingat Sverige att gå med på eftergifter för att regimen i Iran skulle släppa dessa gisslan. Att alltför många iranier reser till Iran blir en säkerhetspolitisk risk för Sverige då den iranska regimen kan använda sig av dessa personer för att bistå regimens olovliga verksamhet i Sverige.

Det finns därmed flera orsaker till att Sverige säkerhetspolitiskt skulle gynnas av att Irans diplomatiska närvaro i Sverige minskade. Regeringen bör överväga att minska Irans diplomatiska närvaro i Sverige.

Nima Gholam Ali Pour (SD)